

POMAZAĆ SIĘ (30) *vb pf* [i może *impf*]

pf (30), [*impf a. pf*].

się (16), się (14).

o oraz drugie a jasne; w *inf* -ma-; w pozostałych formach -ma- (16), -mã- (4); -ma- : -mã- *BielKron* (4:1), *SkarJedn* (1:1), *SkarŻyw* (4:2).

inf pomazać się (9). ◇ *fut* 2 *sg* pomażesz się (1). ◇ 3 *sg* pomáže się (3). ◇ 3 *pl* pomążą się (2). ◇ *praet* 2 *sg f* pomazałaś się (1). ◇ 3 *sg m* pomazał się (8). *f* pomazała się (2). *n* pomazało się (1). ◇ 3 *pl m pers* pomazali się (1). [*subst* pomazały się.] ◇ [*imp* 2 *sg* pomaz(a)j się.] ◇ *con* 3 *sg m* by się pomazał (1). ◇ 2 *pl m pers* byście się pomazali (1).

Sł stp s.v. pomazać, Cn, Linde brak.

1. Pokryć sobie skórę jakąś substancją mazistą lub płynną [czym] (6) : Loiem z nyrek iego [lwa] kto się pomáže/ wciekaia przed nim wilczy. *FalZioł* IV 11b; Kto się ślazem kędzierzawym pomáže/ pfczołyfye go niechfycą. *SienLek* 154, 156v.

a. Posmarować się w celach kosmetycznych lub leczniczych (5) : Pilnieyby memu pánu [...] [záruchą [tj. szarą maścią rtęciową jako środkiem przeciw chorobom wenerycznym] ráczye się pomázác. *CiekPotr* 76.

Zwrot: »oliwą się pomazać« (1): Siac będziez á nie późniefz/ będziez tłoczył oliwę/ ále się ią nie pomážełz [*non unges te oleo*] *BibRadz Mich* 6/15.

Przen (1) :

Zwrot: »pomazać się olejkami« (1): [do Jerozolimy, która łączyła nierząd z bałwochwalczymi ofiarami:] y przypuściłás cudzołożniká/ rofprzełtrzeniłás łóże twoie/ y wczyniłás łnimi vmowę: miłowálás pościel ich ręką otworzoną. A pomázálás się krolewfkiemi oleykami [ornasti te regi unguento]/ y zámnożyłás bárwićzki [!] y máści thwoie. *Leop Is* 57/9.

2. Pobrudzić się lub zostać pobrudzonym (4) : Práwo ludu Chrześciánłkiego/ wie to/ iż nierządność ćielefna iest zakonem Bożym zákazána. A przećię [...] przegłáda y ćierpi pópolitych nierządnych domow: (iáko y rynłftokow ábo gorłzych mieyfc ćierpiemy/ áby się cały páłac nie pomázál.) *PowodPr* 41.

pomazać się czym (1): odzienie moie pomázáło się mlekiem *March*² D4.

Przen (2) : Kocha się páni mátká kiedy więc knáflikow Náviefza v pánićciá/ náłzyie bryżykow. [...] Bo więc pánu młodemu závždy się chce tego/ Gdzye wzyąc tu wzyąc by nigdy nie odmieniał póftrego. A kiedy się póftroćiny pomážą ná cnoćie/ To więc też iáko prófię vlega we błocie. *RejWiz* 88v.

Zwrot: »błotem, [w błocie] pomazać się« (1): Piotr święty [...] vrodził się w Weronie z rodziców Kácerłkich Mánicheyłkich [...]: róza z ćiernia/ złoto z błotá/ błotem się onym zarázić y pomázác nie mogło. *SkarŻyw* 371; [iam go [list] był z prósbami wielkimi/ Od Kompaná przepifał zá śecret niemáły [...]. A wđdy mi té śecretá nie pomagály/ Ták się dobrze iák y ia w błocie pomázály. *Albertus Bv*].

3. (S)kalać się popełnieniem czegoś złego, niewłaściwego, hańbiącego [w tym: czym (18)] (20) : *BielKron* 36v; Cruentare scelere, Metaphor. Złością się pomázác. *Mqcz* 69c; Impiare se, Pomázác się popełnieniem grzechu yákiego. *Mqcz* 301d; [*stolica rzymska*] żadnym się nigdy áni błędem/ ani

Heretyctwem nie pomazála *SkarJedn* 394, 400; który [*Atanazjusz*] ácz wtym nie praw/ ífz vchá dawał chytrym złym ludziom [*tj. arianom*]: wízákże nieprawdą ich około náuki niczym fię nie pomazał *SkarŻyw* 389, 58, 121, 321 [2 r.]; Pierwízy gniew [...] teź może nie być [*grzechem*]: gdy gniew nie trwa/ áni fię żadną nienawiścią bliźnie⁸⁰ pomazał. *SkarKaz* 313a.

W charakterystycznych połączeniach: pomazać się bałwochwalstwem, błędem, cudzołóstwem, heretyctwem (2), kacerstwem (błędy kacerskimi) (4), mężoobojstwem, nienawiścią bliźniego, nieprawdą, popełnieniem grzechu, złością.

*Zwrot: »pomazać się krwią [czyją]« = popełnić zbrodnię [szyk zmienny] (6): mnieli napirwey [...] chcefz zábic? á krwią moią chcefz fię pomázác? częgo bogowie/ zakon/ y przyrodzenie bronią. Iuż ná iednym przeftań/ álbo mię ofiáruy piekielnicom zábivízy mię fwą ręką/ álbo zá wítydem boiác fię krwią mácierzyńfką pomázác/ vítęp mátcie *BielKron* 110, 70, 321; *RejZwierc* 148v; [*dzieci Korony*] Wnieśli/ niewdzięczni/ niezłczefną fwą zbroię/ Na rodźicielkę/ y ná mátkę fwoię: Pomázáli fię krwią włafną *GrochKal* 24.*

a. *Stać się nieczystym rytualnie (według przepisów prawa Starego Testamentu) (3) : BibRadz Ez 44/25 cf pomazać się nad kim.*

*pomazać się nad kim (1): Teź Káplán nie wnidzie do człowieká vmárłego/ áby fię pomázác miał [polluere se]/ iedno tylko do oycá/ do mátki/ do fyná/ do corki/ do brátá/ y do síoftry/ [...] á nád tymieć fię tylko pomázác może [contaminabit se]. *BibRadz Ez* 44/25.*

[pomazać się z czym (żywotne) [może impf]: Cum omni pecore non coibis (nec maculaberis cum eo) z zadnym bydleczem nye przebyvay/ any fze fnym pomazaÿ *TomZbrudzBrul Lev* 18/23.]

*W przeciwstawieniu: »pomazać się ... oczyścić się« (1): Rzekł Pan Bog do Iozue: Pomázal fię lud rzeczámí przekłętymi/ nie będę zwámi áż fię oczyści. *BielKron* 47v.*

Synonimy: 1. natrzeć się, potrzeb się; 2. pokalać się, popluskać się, ubrudzić się, ubrukać się, zbrukać się; 3. oszpecić się, pokalać się, pokazać się, splugawić się, zabrukać się, zbrukać się, zelżyć się, zhańbić się.

Formacje współrdzenne cf MAZAĆ.

Cf [POMAŻENIE]